XLI. évf. Cluj-Kolozsvár, 1931 augusztus. 8. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Library of the
PACIFIC UNITARIAN SCHOOL
FOR THE MINISTRY

Én élni akarok.

Ha megkérdezed, a legöregebb ember is azt feleli, hát, ha Isten is ugy akarja, szeretnék élni még bár nehány napot. Megis tudja magyarázni miért. Nem szeretném itt hagyni szegény öregemet, az élettársamat. Az is okul szolgál, hogy még tud dolgozni egy keveset, tehát használ veszik. Eszébe jut, hogy a kis unokák erősen megszokták, s ő gondjukat tudja viselni. De ennél s mindennél több előtte az, hogy szép az élet, jó élni. Az irás szerint: szép az élet s jó a mi szemeinkkel nézni a napot.

Igy beszél az öreg ember, mert ő már bölcs, ő már tudja, hogy a földön nincsen drágább kincs az életnél. De nem igy beszél az ifju. Ő indulatos. Könnyen megharagszik, hamar elveszíti a türelmét, sőt unja, ha az öregek neki tanácsokat adnak, s legtöbbször nem engedik, hogy ugy éljen, s ugy cselekedjék, ahogy szeretne. Ez a türelmetlenkedés igen sokszor esztelen, meggondolatlan cselekedetre inditja az ifju embert. Rá bizzuk fiatal olvasóinkra, hogy ő mondja el mire szokott gondolni a türelmetlen ifju ember.

Ifjunak, öregnek igazat adunk mikor azt mondja: én élni akarok. Ez helyes. Ehhez joga van mindenkinek, de az élet csak ugy szép, ugy kedves, ha még az ifju is bölcsen, okos megfontolással, előrelátással intézi az életet. Akarjon élni, és akarjon jól élni. Igyekezzék boldog lenni mindenki, mert ehez joga van. Isten ugy é azért teremtette az embert, hogy boldog legyen. Kedves olvasóm akarj élni, akarj boldog lenni s ha jól imádkozol megsegit az Isten.

dr. K. Gy. A.

Unitarian school for the min.
Berkeley
America
California

TŰZHELY MELLETT

A dévai rab.

A dévai várbörtönben
Mélyen a föld alatt,
Régi, kopott deszkapadon
Haldoklik a hős rab.

Arca sápadt, ajka néma,
Nem ül mosoly rajta;
Didereg, de nincsen aki
Féltőn betakarja.

Nedves falról, csorgó vizzel
Oltogatja szomját;
A mélységes vak sötéttel
Enyhiti sok gondját.

A test beteg, sorvad, szárad,
Nem sok van már hátra;
Tárva, nyitva, ásva a sir,
A hőst oda várja.

Nincs harangszó temetésén;
Koporsója puszta.
Nem kisérik ismerősök
Az utolsó utra.

Sirjára az őszi szelek,
Falevelet hordnak;
Vihar dulja, viz elmossa,
Nem tudni, hol porlad.

— Meghalt a hős, de él a hit,
És hitben a szellem;
Amelyért tett és kitartott
Mindig rendületlen.

Szájról-szájra adják a szót,
Kelet, Nyugat vallja:
„Egy az Isten“ — és a vallást
Hiven őrzi, tartja.

Nincs erő, mely utját állja,
Mindig előbbre tör.
Évszázadok hamis tana
Előtte mind ledől.

Érje vihar, támadjanak
Haraggal ellene;
Tűr s győz mindent a nagy eszme,
A Dávid szelleme.

Lőrinczi Miklós.

Két évforduló.

(Kazinczy halálának és Bölöni Farkas Sándor északamerikai utazásának emlékére.)

Augusztus 23-án száz esztendeje lesz annak, hogy Kazinczy Ferenc, a nyelvujitó meghalt és szeptember 3-án szintén száz esztendeje, hogy Bölöni Farkas Sándor, „az északamerikai utazó“ a Columbia fedélzetén az Amerikai Egyesült Államok szabad földjét megpillantotta.

A magyar irodalmi és tudományos élet tervbe vette, hogy e két évfordulót hálás emlékezettel megünnepli. Nemcsak a datum véletlen összeesése az oka annak, hogy az évfordulóról egy nehány

sorban meg akarunk emlékezni. Hanem az a barátság, az a levelezés által való összeköttetés is, melyben az országos hirű s már idős Kazinczy a költői babérokra vágyó s a diáktógát csak alig levetett fiatal diákkal állott. Sőt ezen kivül van még egy külön okunk is, amely kedves kötelességünkké teszi a Kazinczyról való hálás megemlékezést. Kazinczy 1816-ban bejárta Erdélyt. Ez utjáról kiadott *Erdélyi leveleiben* rólunk unitáriusokról többször emlékezik. Nem lesz felesleges az emlékezéseket felidézni.

Kazinczy az utleirást többször megfogalmazta, a kéziratot beküldötte erdélyi ismerőseinek és jóbarátainak, kiknek megjegyzéseit és észrevételeit tekintetbe véve sokat változtatott az eredeti szövegen. Igy tudjuk, hogy a többek között magának Bölöni Farkas Sándornak is érzékenyen esett, ahogy Kazinczy „erről az unitárius diák"-ról megemlékezett s tiltakozott az ellen, hogy Aranyosrákosi Székely Sándorral egy kalap alá fogva emlitse. Mert „gyalázásnak" tartotta vele „parallelizáltatni".

Kazinczy*) rólunk először a III. levelében emlékezik meg. Ezeket irja a Kolozsvárról szóló levélben: „Az unitáriusok temploma az azzal együtt álló collegiummal uj izlésü, csinos. Harsogott orgonája a zsoltár mellé, midőn egy délután ott elmenék. Belül a templomban e felirás áll: Az egyetlen egy isten tiszteletére. Kivül: In honorem solius dei MDCCXCVI. Templomnak felirás nem kell. Kiki tudja, micsoda és ki tiszteletére épült s bölcs parancsa volt a bölcsnek, hogy az a gyakor és szükségtelen emlegetés által ne profanáltassék. De itt az épittetők még örvendének a pleonasticus szólásnak. S ki akarhatná őket nem olcsó örömekben megháboritani? De hány templomainkon áll ugyanaz nekünk is, minden más normáju kereszténveknek s nem kevesebb igazsággal? Sőt az egyethivő, a polytheista görög és a pantheista bölcs is; az elsőbb sok istent azért mondván, mert az egy munkáját meleg képzelete szép tévedésiben többek között osztotta fel; a másik mindent mondván s felejtvén, hogy a minden is egy.

„De tiszteljük a tanitásokat, ne feszegessük".

A következő levél (IV.) Tordáról szól s ebben magunkról a következőket olvassuk: „Barátaim az unitáriusok collégiumába vezetének el. Ha annak kisded, földbe sülyedt, képzelhetetlenül rossz épületéről szabad volna következtetni: ugy e tudományos intézet felől sok jót mondani épen nem lehetne. A XVI. század szurdékai! Templomuk uj s izlés nélkül épült, sőt izléstelen. Az unitáriusok tornyaikon, valamint a két más rokon felekezetén is, az egész Erdélyben kakas, csillag, vagy kereszt helyett nincsen egyéb egy tekénél. Mintha egy rövid rud végére almát szurtak volna fel.

Rector-prof. Abrudbányai Szabó Sámuel úr akkor jöve hozzánk, mert nem találtuk vala házánál, midőn épen fekünni akaránk. Egy lelkes, szives, kisded öreg, kinek arcán látni vala, ami lelkében

*) Kazinczy F. utazásai. Budán, 1839. Összeszedték Bajza és Schedel.

lakott. Éltem az óra kedvezésivel s egyéb dolgom lévén Kolozsvárt, minthogy dogmák iránt akarhattam volna tenni kérdéseket, kérém, nézne annak, ki, bármit halland, megborzadni ugyan nem fog s beszélné elő, felekezetemet az övétől mely tanitások választják el. Teljesité kérésemet zelotai lángolások s theologiai tudományosságának fitogtatása nélkül. Amit monda, nekem nem látszott egyességben azon profesziovál,*) mely itt e század eleje körül magyar nyelven s negyed rétben nyomtattatott; s rektor-prof. ur ugy adá feleletét, hogy egy-két pillantás mulva bizvást egyéb tárgyak felől szólhatánk. Talán nem tanultam tőle egyebet, mint azt, hogy a socinianus név nekik nem kedves, az antitrinitárius még kevésbé; és hogy ők Erdélyben beszédben és irásban unitáriusoknak neveztetnek.

Sokat dolgozott magyar nyelven s első ifjusága óta. Forditotta Marmontelnek Enkáit (Incas) és a Mezei Éjeket, melyeknek sem egyike, sem másika nem volt soha kedves olvasásom. Dolgozásai mind kézirásban maradának. Született Abrudbányán 1756 karácsony elsőjén; Göttingát 1791. látta. Felejthetetlen előtte a nap, melyen Berlinben Spalding préposthoz rettegéssel lépe, titkolni akarván, mely felekezet tagja, de akitől mégis örvendezve jött el; mint nekem az, mely engem egy más szint hordó, de jó ember ismeretségébe juttatott".

Tordáról Marosvásárhelyre s innen Szentbenedekre ment br. Szentkereszti Sámuelhez. Az uton találkoztak Kozma Gergely szentgericei pappal. A találkozást igy irja le (VI. levél): „Amint Szent Benedeknél elmenénk, egy kék talérisu pap bajusszal és szakál nélkül, hermelin kabaláján, hasonlóan cselédje is, megállt a Gyulai szekere mellett. A kék taláris Magyarországon sem szokatlan, valamint a bajusz nem szakál nélkül. De nem értém azt az ismeretes, biztos bánást. S ime most a pap sarkantyut ada lovának s sebesen jöve felém, amit még inkább nem értettem. Egy férfi vala, kit szerencsém volt mind leveleiből ismerni, mind dolgozásaiból: Kozma Gergely ur, szentgericei unitárius predikátor, a Gályarabok forditója". Amint az uton beszélgettek, jött gróf Toldalagi Zsigmond egy cselédje s meghivta őket urához. Kozmának halaszthatatlan dolgai voltak, nem akart velük tartani. De meggondolta magát, dolgait cselédjére bizta s társaságukban töltötte az estét. „Megillete jósága s ugy felejtém kék talárisát s bajuszát szakála nélkül, mint hitét, melyre semmi gondom. Szeretem a melegvért, a meleg érzést, több az mindennél".

Szebenben Székely Miklós fizika-professzorral találkozik. A találkozást (X. levél) igy irja le: A Koronánál vacsoráznak. „Mellettem egy jó arcu idegen üle, kivel azon figyelemnél fogva, melyet idegennek nem ismertek iránt is kell mutatni, beszédbe juték. Ohajtám, valamely történet engedné tudnom nevét, midőn Döbrentei

*) V. ö. Boros: Dr. Brassai Sámuel élete. 262 s köv. l. és Irodalomtörténeti közlemények. II. 405—407. l.

felkele székéről s ugy álla balja mellé, hogy az idegen közt és közöttem üresen maradott a hely. Ez most hirtelen fordula felém, megnevezé magát s prof. Kézy ur felöl teve kérdéseket, kivel együtt vala Göttingában: Székely Miklós ur, hasonlóul fizikát tanitó professzor az unitáriusoknál Kolozsvárt. Társaságában kedvesen és haszonnal vala az estém s másnap örömem vala ismét meglátni, még pedig ekkor már szebeni ref. préd. Keresztes István urral, ki most neveztetik theologiát tanitó profeszornak Enyeden".

Utjában visszafelé Tordán megint megáll s résztvesz egy istentiszteletünkön, melyet (XXII. levél) igy ir le: „Vasárnap vala s még nem ütötte el a 9-et, midőn Tordára beértem. Látni akarám az istentiszteletet az unitáriusoknál s préd. Barabás Sámuel urat megkértem, mondana oly tanitást, melyből ismérhetném, mik választanak el bennünket egymástól. Rosszkor jövék. A prédikációt ma egy kolozsvári kiküldött deáknak kelle tartani. Ha nem tudtam volna, mely felekezet templomába léptem, az enyéim közt véltem volna magamat. A kettőnek temploma, énekei, melodiája azonegyek. Ugy teszik invocatióikat a férfiak is, szemük elébe tartván kalapjaikat, mint mi és ahogy ezt taval láttam tenni a prussiai királyt Bécsben. A szép nem él azon elsőséggel, hogy ülve görbed székére.

A deák fekete rövid dolmányban, fekete zsinorból vert övvel, sarkot érő sötét kék s bárannyal prémzett magyar mentében, melyet palást gyanánt lebegtete vállain, álla fel s beszédét annak jelentésén kezdé, hogy az aratási időhöz képest a munkásság felől fog elmélkedni. Ekkor felolvasá a szent leckét, prédikációja collegiumosan vala feltarkázva az egyptusi, görög, zsidó, persa, assyrus királyok, bölcsek, hadi vezérek neveikkel. Megbánám, hogy életemnek két óráját igy vesztém el minden haszon, minden öröm nélkül.

Valahára vége vala iszonyu kinaimnak s a deák most buzditást teve Socin hiveihez, hogy Luthernek valamely szász és igy gazdag felekezetét a templomépitésben segéllenék. Kérdést tevék Barabás urnál, ki megengedé, hogy a Zrinyi veres kucsmájával papi székében foghassak helyet, miként történik ez. Erdélyben a templomot épiteni akaró, de arra magát elégtelennek érző bejelenti szükségét a kormányszéknél s megnyervén annak engedelmét, az kihirdettetik minden religiobeli templomban, akármely felekezeten légyen.

Soha életem két óráját jobban, mint itt, el nem vesztegettem."

Ezek az *Erdélyi levelek* reánk vonatkozó részei. Sok tekintetben tanulságosak. Kortörténeti jelentőségük is nagy. Kazinczy vallásos kérdések iránt való meleg érdeklődését is mutatják. Minden szabadelvüsége mellett is kiérzik belőlük bizonyos elfogultság. Pedig Kazinczyt Patakon azzal vádolják, hogy ő csak olyan protestáns, mint Pierre Bayle, aki minden vallás ellen protestál. Kolozsvárt az unitárius templom feliratát, mint fölöslegest, kifogásolja, mert hiszen templomnak nem kell felirás. De a szebeni református templom felirását megdicséri: Deo creatori redemptori sanctificatori S. Coetus fidelium Helv. Confess. MDCCLXXVI. Igaz, hozzá teszi, hogy csak

e felirásból tudjuk meg a házak sorában, hogy templom. Ami pedig a tordai istentiszteletre vonatkozó itéletét illeti, ebben teljes mértékben igaza van. Csak egy nehány prédikációt kell ebből a korból elolvasnunk s azonnal látjuk, milyen ókori dohos szag áramlik belőlük. Maga Körmöczi, e kor három (másik kettő Szabó Sámuel és Kozma Gergely) kiváló unitárius szónokának egyike, leveleiben kiméletlen birálatot gyakorol a korabeli prédikálás e módja felett. Mintha csak magát Kazinczyt hallanók! Igen kevesen, csak a legkiválóbbak tudták lerázni magukról a kor e tudományos ballasztját. Nálunk Körmöczi, a reformátusoknál Szilágyi ismerték fel legelőször a bajt s ők igyekeztek uj stilust, uj gondolatokat, modern eszméket bevinni a templomi szószékbe.

Kazinczy száz év előtti megjegyzései ma sem érdektelenek. Még ma is sok papra nézve találók lehetnek.

De Kazinczyt nemcsak ezek a rólunk elejtett megjegyzései füzik hozzánk és a mai dátumhoz, hanem az a meleg barátság is, melyet Bölöni Farkas Sándor iránt, a XIX. század elején minden szabadelvü mozgalom élén álló, az irodalom és nemzeti szellemü miveltség ügyéért lelkesen agitáló vezér iránt érzett. Kazinczynak iránta, mint „magyar Schiller“ iránt előlegezett bizalma nem valósult. De Farkas Sándort épen vele ápolt barátsága s erdélyi utja alkalmával történt személyes találkozásuk ébresztette fel s téritette arra a tudatra, hogy az ő számára nincsenek költői babérok tartogatva s vezette arra az utra, melyen az erdélyi közmivelődés terén elévülhetetlen érdemeket szerzett. Ez a politikai tudományokkal való beható foglalkozás s ennek révén az amerikai utazás elhatározása és ez utazásról kiadott könyve.

Nem célunk e könyv rendkivül nagy kulturtörténeti jelentőségét itt e lapokon méltatni. Más helyen és más alkalommal tesszük ezt.*) Itt csak időrendi dátumok egyezésére akartunk rámutatni. Kazinczy fáradhatatlanul munkás kezeiből a halál már kiütötte a tollat, mikor Bölöni Farkas Sándor gróf Béldi Ferenccel hosszu és tanulságos európai utazás után, augusztus 23-án „a hires new-foundlandi Bank“-ra ért, melyen négy egész nap kellett vesződniök, mig átküzdötték rajta magukat. Kazinczy fáradt teste pedig nyugodtan pihent már az anyaföld ölén, mikor szeptember 3-án ujjongó lélekkel köszöntötték Amerika szabad földjét, melyen „az emberiség jussai kihirdettettek“.

Dr. Gál Kelemen.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

*) Bölöni Farkas Sándor, az északamerikai utazó. Utazásának százéves fordulójára. Pásztortüz. 1931 jul. 26.

Isten.

Az, aki mindent teremt és igazgat,
Ki elé borul szegény és gazdag,
Ki védelmet ad parasztnak, királynak
S akihez durva szavakkal kiáltunk:
Ez az Isten!

Az, aki illatot ad a virágnak,
Csacska csicsergést a dalos madárnak,
Aki szüz rügybe patyánt egy erdőt
S eloszlat minden vészjósló felhőt:
Ez az Isten!

Az, akihez, ha ver a gálya,
Fennen hangon emigy kiáltja
A gyarló, átkos száju ember,
Aki hazudni, sirni is mer:
Isten! Isten!

Kit imáinkba dicshimnuszokkal,
Egekig érő templomtornyokkal,
Panasszal, átokkal illetünk,
Pedig Tőle függ álom-életünk:
Ez az Isten!

Bede Emil.

Beresztelki üdölő-telep, Marostorda vármegyében, a Kolozsvár—szászrégeni autóbuszjárat mentén! A görgényi havasok közelében, kies vidéken! Nagy park, több épület. Nyitva május 15-től szeptember 15-ig! Napi teljes ellátás 100—120 leu. Alkalmas: gyenge, étvágytalan, kimerült, ideges gyermekek és felnőttek üdülésére. Orvosi felügyelet!

Ugyanott csoportos gyermeknyaraltatás külön épületben. Mirigy-, csont- és bőrtuberkulozisban, fertőző tüdőbajban szenvedők nem vétetnek fel!

Gyermekeket kisérő nélkül is felveszünk, testi és szellemi felügyeletéről teljes mértékben gondoskodunk. Külön szobában napi 100 leuért, a nyaraltatott gyermekcsoporttal együtt, közös termekben, napi 50 leuért.

Bővebb felvilágositással szolgál a Romániai Magyar Nők Központi Titkársága Cluj-Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas ucca) 8. sz. Irodai órák: d. e. 11—1-ig. *A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága.*

A szülők és gyermekeik *)

Amióta az ember hatalmába keritette a magasságot és a mélységet, gyakran halljuk, hogy a merészek, az álprófétáik és az apostolok hirdetik itt is, hirdetik ott is, hogy manapság már nincsenek csodák. A fejlett ész és az előrehaladott tudomány előtt nincs titok és nincs már tovább lehetetlenség. Mert az a porszemnél is kisebb ember ugy, amint akarja és kedve tartja, most ott kovályog, ott repdes a felhők fölött a csillagok közelében, máskor meg a tengerek mélyén az őslakók, a halak birodalmában látni és venni észre őt, amint tova siklik, tova rohan hajójával, át a vizek titokzatos, végtelen tömegén.

És vannak — bár nagyon szomoru —, de sokan vannak, akik hisznek, akik nem figyelnek és nem gondolkoznak, csak követnek. Mert ha csak egy kissé is fölfigyelnének és elgondolkoznának, már mindjárt észrevennék azt, hogy az álprófétáik mondása csak haszontalan bölcselkedés és téves állitás. Mert csodák ma is éppen ugy vannak, mint voltak a multban és lesznek a jövőben is. Sőt bátran mondhatjuk és feltétel nélkül állithatjuk azt, hogy most a jelenben még sokkal több és nagyobb csoda van és történik, mint volt és történt a multban.

Hát nem csoda-e már mindjárt az a fennti állitás, amely a földi tudomány által oly merészen és mostohán megnyirbált isteni hatalom fölé igyekszik emelni az embert és az észt? Vagy a történelem, amely napjainkban a szemeink előtt lejátszódik, amelynek cselekvő hőse éppen maga a tudományával és eszével dicsekvő ember, aki rombol, tör, zuz és pusztit mindent, amit valaha a szeretet alkotott és a békesség teremtett. És mennyire ritka és mennyire csoda számba megy az a szép és kedves jelenség is, amikor azt látjuk, hogy a szülő gyermekét és a gyermek pedig az ő szülőit megbecsüli, szereti és ugy tiszteli, amint kell, amint azt az együvé tartozandóság, az összekötő kapocs, az egymásközti viszony megkivánja és megköveteli.

Ritkaság és csoda számba megy a szeretet ápolása és a jóság gyakorlása napjainkban már nem csak ott a nagyvilágban, hanem magában a családi körben is.

Nem szép, nem kedves és nem dicséretes megállapitás ugyan, de a lelkinyugalomért az igazságot, még ha veszedelemmel jár is, meg kell mondani és föl kell tárni.

Nincs békesség a családban, nincs szeretet és nincs egyetértés a szülők és a gyermekek között. Ádáz harcok és tusakodások szintere a legtöbb családi kör, ahol állandó a harag és folytonos a gyülölködés. Nincs válogatás a szavakban és keresettség a gondolatokban. Marja, aki birja és szabja, aki tudja. Romlás, pusztulás, visszaesés, baj, nyomoruság itt mind nem számit. Az egymástól különvált, fölbomlott családtagok egyéni akarata, vágya és célja elsőbb

*) Mult számunkban beigért sorozatunkat a lelki nevelésről csak jövő számunkban fogjuk megkezdeni e cikknek hasonló tárgya miatt. Szerk.

mindennél, fontosabb és szentebb az egységes egybeforrt közösségnél. Szerénységről, alázatosságról és jóságról még csak beszélni sem lehet. Az állandó és a folytonos versengésben ma itt, holnap meg ott a vezetés. Ma a szülő a győztes és holnap pedig már a gyermek parancsol és uralkodik. A megalázott és kisemmizett szülők pedig tehetnek akármit, jöhetnek és mehetnek, mert azt az oly könynyelmüen eljátszott és lejáratott tekintélyt és szülői hatalmat visszaszerezni már nem tudják.

Mint porba sujtott kárvallott-égettek, ott állnak lehorgasztott fővel, szomoru arccal a dicső mult üszkös roncsai fölött. Magukba szállva, megtörten keseregnek mintegy megbánva azt, hogy nem voltak elég óvatosak, előrevigyázók és szemfülesek a dolgaikban. És mennyire igazuk van, mennyire helytálló az igy kisemmizett, szomoru véget ért szülőknek e megállapitása. Mert tényleg ugy van az, amint azt ők maguk is mondják, hogy a figyelmetlenség és a gondatlanság a legtöbbször okozója annak, hogy a szülők ugy és olyan egyszerre lejárnak.

Mondom és irom mégegyszer, hogy a figyelmetlenség és a gondatlanság, amely veszedelemmel és rontó jelenséggel, ha mindjárt nem is mindenhol, de a legtöbb családi körben, találkozunk.

A szülők közötti állandó viszálykodás és perpatvar, a vadabbnál vadabb szitkozódás és átkozódás mind, mind világos dokumentumai és bizonyságai annak, hogy a családi nevelők rossz utakon járnak és nagyon, de nagyon figyelmetlenek és gondatlanok. Letértek a szeretet ösvényéről és az angyali jóság helyett olyan módokat és formákat követnek, amelyeknek alkalmazásával nem csak maguknak, de sokat ártanak kicsiny gyermekeiknek is. És éppen azoknak, éppen gyermekeiknek ártanak a legtöbbet, kik, hogy hüek legyenek és igazaknak találtassanak, minden bizonnyal előbb-utóbb, de végig csinálják, megismétlik mindazt, amit szüleiktől láttak, tanultak és hallottak egykoron.

Ha a szülők átkozódtak és káromolták az Istent, akkor ők is átkozódnak és minden bizonnyal káromolják az Istent. Ha pedig loptak, akkor ők is, ha mindjárt nem is sikerül, de alkalmatos pillanatban megpróbálják és lopnak.

A példa követésén, a látottak és hallottak ilyennemü hüséges megismétlésén nem is kell, de nem is lehet nagyon csodálkozni. Hisz ugyan ezzel a hüséggel, nyomába lépéssel és a példa tökéletes követésével már az állatvilágban is találkozunk. Már az állatvilágban is igyekszik a kisebb a nagyobbat, az ifjabb az öregebbet követni és lehetőleg mindenekben utánozni.

A macskakölyök éppen ugy, mint az anyamacska, ha szerét és módját ejtheti, belenyal a tejfölös fazékba. A róka fióka is éppen ugy, mint az anyaróka, ha a körülményei megengedik, a tyukot, a csirkét megfogja és fölfalja.

Az okozott kárral, a vesztesek nagy bánatával azután mitsem törődik. Örvend a jólsikerült fogásnak és vágyai kielégitésének.

Becsület, emberség, erkölcs itt is, ott is mind-mind ismeretlen fogalmak és számításba sem jöhető jellemvonások. Sőt a legnagyobb ellenségnek és rossz barátnak tartják mindig azt, aki a valódi és tökéletes ember ezen mindennél drágább és szentebb értékeiről még csak emliteni is mer valamit.

Mennek, rohannak és haladnak azon az uton, amelyet a szülőktől, a család nevelőitől ismertek és tanultak meg. Templom helyett a korcsmába, a müvelt és erkölcsnemesitő egyesületek és szövetkezetek helyett pedig a rossz és bűnöző veszedelmes társaságokba mennek. Ahol a legnagyobb pontossággal és hüséggel tovább üzik, tovább hajtják azt, amit az elődöktől láttak és tapasztaltak. Duhajkodnak, veszekednek, verekednek és hősies buzgósággal, lelkesedéssel és kitartással küzdenek meg a tele pálinkás és boros poharakkal. Azé a dicsőség és az elismerés jutalma, aki tovább birja és tovább tartja. Gyalázat a jutalma pedig annak, aki e füstös, kormos társaságtól megiszonyodva menekül és igyekszik attól megszabadulni.

Szomoru jelenség, kétségbeejtő helyzet, amelyen javitani törvénnyel, de még a szuronyok hatalmával sem lehet. Itt annál erősebb, sokkal hatásosabb javitó eszközre van szükség. Itt csak a szülők, a családi nevelők segithetnek rendes életmódjukkal és példás magaviseletükkel. A családi körben már romlásnak indult és a külvilágtól méginkább befeketitett lelket csak a szülők, a jó házi nevelők képesek tisztára mosni és mindig megóvni, megvédeni a portól és a szennytől.

Az alázatosság, a szerénység és a jóság előtt a kisértő, a rossz, a bün mindig megtörik s még csak meg sem kisérte azt, hogy helyet kérjen és vegyen magának, teljes észrevétlenül tovább áll.

Munkásságával ezt a sikert, a kisértőt ily csufosan megszégyenitő szép és jó eredményt igyekezzék minden szülő elérni. Tettével és minden eljárásával törekedjék arra, hogy a bünt, a rosszat megtörje és akkor merem mondani és merem állitani, hogy gyermekei is jók, igazak, hüségesek és mindig alázatosak lesznek. Figyelmetlenségükért, gondatlanságukért nem bünhődnek a szülők és nem szenvednek az utódok.

Mert élve a közmondás igaz szavaival, hogy „jó fának csak jó gyümölcse terem“ — a jó szülőknek is csak jók, szelidek és alázatosak lehetnek a gyermekei is.

Lőrinczi Miklós.

Hymen. Három eljegyzésről adunk hirt: *Gvidó Katica,* Gvidó Béla esperes afia bájos leánya és *Péterffi Mihály* küküllőszéplaki unitárius lelkész; *Péterffi Nutka,* Péterffi Gyula torockói igazgató afia bájos leánya és *Gál Gyula* torockószentgyörgyi lelkész; *Borbély Baba,* Kolozsvár és *Benczédi Domokos* torockói lelkész afia jegyesek. Isten segitse a jegyespárokat boldog házasságok megkötésére!

Válasz Izsák Domokosnak.*)

(Az Unitárius Közlöny 1931. évi 7-ik számában irt versére).

Köszönöm Neked a tanitványi hála gyöngéd megnyilatkozását, mely nekem a legteljesebb elismerés a mult munkájáért.

Köszönöm Neked, hogy 20 év multán nekem is életjelt adtál szellemi erőd kiválóságáról, érzésvilágod mélységéről.

Köszönöm Neked, hogy lelkemet visszahivtad a mult egyik olyan periodusára, mely életem egyik legszebb és leggazdagabb emléke.

Köszönöm Neked, hogy alkalmat adtál a válasz-adásra, hogy szólhatok Hozzád e lap hasábjain és szólhatok általad egykori tanitványaimhoz és szólhatok ahoz a néphez, melynek körében 7 évig teljesithettem a nevelésnek, oktatásnak és vallás erkölcsi életnek kulturmunkáját.

Emlékszem-e e multra? Hogyne emlékezném! Hiszen ott kezdettem meg az életet, ott alapitottam családi tüzhelyet, ott éltem, ott dolgoztam oly szeretettel, megbecsüléssel körülvett környezetben, hogy tövis nem szurhatta kezemet, bántás nem érhette lelkemet, tőr nem járhatta szivemet.

Hogyne emlékezném! Hiszen minden körülmény adva volt nekem ott. Köztetek, kicsinyeknél, nagyoknál egyaránt, hogy ifjui lelkem, tettrekész akaratom épithesse nevelői munkáját iskolában, templomban, kulturegyesületekben, benn a községben, családokban, künn a mezőn mindenütt, ahol kellett és ahol erre alkalom adatott.

Hogyne emlékezném a faluvégi énekvezér-tanitói lakra, cseresznyefás kertjére, ajtó előtti virágos kertre és régi, öreg iskolájára, hiszen azok voltak mindennapi munkálkodásomnak szentelt helyei, testet és lelket pihentető oázisai.

Emlékszem-e Reád, általad 50 főnyi tanitványaim mindenikére? Jól emlékszem és mély nyomokat hagyott lelkemben a Ti kerekképü, rózsás arcotok, élénk tekintetek, rugalmas egészséges fürgeségetek. Jól emlékszem egyforma ősi „Konyha-patak-menti" népviseletetekre, ősi talajból fölbuggyant romlatlan erkölcseitekre, vallásos, hazafias székely lelketekre, mindenre fogékony, gyors felvevő képességü lelketekre, melyre irni, melyre épiteni, melyet csiszolni, melyet fogékonnyá tenni minden jóra és nemesre: nekem könnyü és gyönyörüséges volt.

Emlékszem-e Reád? Igen! A jó rajzosra, a szép iróra, a helyesen fogalmazóra és minden elemi tudományban kiváló tanitványomra, szüleidre és élet körülményeitekre.

Ambiciózus lelked most 20 év multán vissza sir a multra, hogy miért kellett ketté törjön a Te pályád, 20 év multán ugy gondolod, ugy érzed, hogy a multon lettél pályavesztes és azt hiszed, hogy a

*) Mint a tanitó és tanitvány közötti viszony örvendetes jelét, leközöljük ezt a cikket is.

rögnél maradásoddal letörött az én oltásom ága. Ne hidd azt és ne keseregj fölötte! Nem vagy pályavesztes! Nem törött le az én oltásom ága! A változott viszonyok és körülmények mélyebb szemlélete szilárdan alátámasztják azon meggyőződésemet, hogy ott vagy Te ma, ahol kell legyen minden székely ember: Az ősi rögön! Azon a rögön, mely alapja fennmaradásunknak. Nem tört le az én oltásom ága! Mert teljesiti lelked azon szellemi munkát is, mely faji fennmaradásunk biztos záloga. Boldog lennék, ha Te ezt most is, — miképpen ezelőtt 20 évvel mindent megértettél, — megértenéd és kesergő lelked megnyugvást találna.

Hiszen, hogy megértesz engem, mert látom, hogy szivedben most is él a tanitvány legszebb lángja: *A hála.*

Torda, 1931. julius hó 14-én. **Erdős Mihály.**

„Székely földmives iskola."

A 2-ik vagy 3-ik elemi osztályos olvasókönyvben volt benne az a bájos kis vers, melynek cime: „Az első csizma" és amelyben közvetlen hangulatfestéssel volt leirva az az öröm, melyet „Dani bácsi" érzett boldog örömében, midőn a vásárból megkapta szülőitől az első pár csizmát.

Valami ilyen, ehez hasonló jóleső örömérzés tölti be lelkünket most, amidőn elmondhatjuk, hogy az első székely földmives iskola 1931 október 15-én megnyilik Székelykereszturon. Régi vágyunk és óhajtásunk teljesül e megvalósulással. Áldassék érte Isten nagy neve!

Visszagondolok azokra a vágyakra, tervekre, tárgyalásokra, melyeket az „Udvarhelymegyei Földmives Szövetség", később a Vármegyei Gazdasági Egylet keretében, gyülésein e tárgyban több, mint 10 éven át folytattunk. A vármegye vezető embereinek egyhangu óhaja volt egy gazdasági szakiskola létesitése. Azóta, e célért küzdők közül, többen örök pihenőre tértek, de az élők — abban a hitben vagyok — ma örvendező lélekkel adnak hálát Istennek a megvalósulás lehetőségéért s hisszük és reméljük, hogy a felvirágoztatás, a cél további elérése, megvalósitása szempontjából segitségére lesznek az iskolát megvalósitó Unitárius Egyháznak.

Mi ez iskolának a célja? Nem gazdatisztek, béresbirók, botos-ispánok nevelése, hanem okszerüen, tudatosan gazdálkodó kisgazdák nevelése, akik a földmives iskolában tanult, elsajátitott hasznos ismereteket otthon, falujokban — ha kell, minden gunyolás, lekicsinylés ellenére is — próbára teszik, diadalra viszik. Tudjuk, hogy népünk középkoru, öregebb rendü tagjai közt vannak maradiak, a régi, megszokott mivelési módokhoz ragaszkodók, akiknek nem kell trier rosta, nemesitett, tisztitott vetőmag, mély szántás, műtrágya stb., de tudjuk azt is, hogy világot látott, tapasztalt középkoru és ifjabb nemzedékünkben vannak sokan, akik ezek iránt érzékkel rendelkeznek, vágynak, szeretnének irányban haladni, de ed-

dig nem tudták elsajátitani, mivel nem volt hol. Ilyen haladni vágyó ifju-nemzedék számára nyilik meg a székelykereszturi földmives iskola.

Ez iskolába 4 elemi iskolai végzettséggel vesznek fel 14—30 éves ifjakat. Az iskolai tanitás minden év október 15-én kezdődik és április 15-én ér véget, ekkor a növendékek hazamennek és otthon a tanultak alapján folytatják tanulmányaikat. Az oktatás — a nyári hathónapos megszakitással — 2 évig tart, melynek sikeres elvégzése, az iskola nyilvánossági jogának megadása után, egyéves katonai szolgálatra jogosit. Az Unitárius Egyház több ingyenes és kedvezményes ösztöndijat (segélyt) ad a jóigyekezetü, szorgalmas növendékek számára.

Kérjük a lelkészeket — felekezeti különbség nélkül —, tanitókat, népünk vezetőit, hogy buzditsák a szülőket, hogy küldjék gyermekeiket e nagy jelentőséggel biró iskolába.

Teljék be s évről-évre népesedjék be ez iskola és terjedjen a többtermelés, jobb minőség termelés kulturája s nyomában legyen anyagi megerősödés, uj élet ezen a drága, megszentelt ősi rögön.

Ü. J.

Egyleti élet és munkásság.

A Székelykeresztur köri D. F. E. ez évi közgyüléséről lapunk zárta után részletes, szép jelentés érkezett. Jövő számunkban hozzuk.

Az „Udvarhelyi Dávid Ferenc-Egylet" 1931. évi augusztus hó 9-én (vasárnap) d. u. 2 órakor Ghipeș—Gyepes községben tartja meg müsoros évi rendes közgyülését az alábbi programmal: *I. Istentisztelet.* 1. Gyülekezeti ének. Vezeti: Fulöp Domokos homoródalmási énekvezér-tanitó. 2. Imát és egyházi beszédet mond: Ifj. Máthé Lajos szentábrahámi lelkész. 3. Közre énekel a gyepesi D. F. Férfidalárda. 4. Gyülekezeti ének. *II. Müsor.* 1. Elnöki megnyitó. 2. Szaval: Vass Klárika k. a. 3. Énekel: Kővári Jakabné tiszteletes asszony, orgonán kiséri Pálffy Ákos énekvezér-tanitó. 4. Felolvas: Vass Albertné urasszony. 5. Szaval: Kelemen Imre, homorodujfalvi lelkész. 6. Hegedüszóló: Báró Piroska k. a. 7. Előadást tart: Szentiványi Sándor, kolozsvári lelkész. 8. Szaval: Orbán Istvánné, székely asszony. 9. Költeményeiből felolvas: Vári Domokos, homoródszentpáli lelkész. 10. Énekel a gyepesi D. F. Férfidalárda. 11. Szaval: Kerekes Mózesné, székely asszony. 12. Szaval: Kővári Jakab, kénosi lelkész. 13. Elnöki bezáró és gyülekezeti ének. *III. Hivatalos rész.* 1. A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése. 2. Titkári jelentés. 3. Jelentések: *a)* könyvtárról, *b)* pénztárról. 4. Elnökségnél előre bejelentett inditványok.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Egyházi hírek.

Rovatvezető: Ürmössi József.

Főtiszt. püspök ur julius 10 óta Karlsbadban üdül, augusztus első hetében jön haza.

Az E. K. Tanács julius 1-én és 2-án tartotta meg üléseit, melyet junius havában a bizonytalan áll. költségvetési helyzet befolyása miatt nem tarthatott meg. A gyülés bő és terjedelmes, 62 pontból állt tárgysorozatából e helyen kiemeljük a főbb pontokat és intézkedéseket. Elnöki előterjesztések kapcsán a Főtiszt. püspök ur bejelentette az Amerikai Unitárius Társulat évi közgyülésének egyházunkhoz küldött üdvözletét. Részvéttel emlékezett meg Dr. Várady Aurél haláláról. Elnökileg elintézett ügyeket tudomásul vette. Az esperesi vizsgálatokról feldolgozott — hét egyházkörről szóló — jelentésből megnyugvással állapitotta meg az E. K. Tanács, hogy a vallás-erkölcsi élet terén általánosságban hagyatlás nincs, egyes helyeken a vallásos buzgóság örvendetes emelkedést mutat, de vannak helyek, ahol a részvétlenség, közönyösség aggodalomra ad okot.

A kolozsdobokai egyházkörben a kolozsi egyházközségben kevés aránylagosan az urvacsorával élő hivek száma, A szováti felekezeti iskolánkban az iskolalátogatást Dr. Gál Kelemen köri f. ü. gondnok végezte.

Aranyostordai egyházkörben uj és biztató élet indult meg verespataki egyházközségünkben az uj lelkész és neje buzgó munkássága nyomán. Aggodalomra ad okot a bányavidéki egyházközségeink (Lupény-Vulkán) helyzete, hol a munkabeszüntetések miatt hiveink megélhetése veszélybe jutván, a fennmaradás kérdése forog kockán. Örömmel üdvözölte az E. K. Tanács Ádámosy Gábor kövendi lelkészt 25 éves szolgálati jubileuma és Weress Béla petrozsényi lelkészt 10 éves szolgálati jubileuma alkalmából. Utasitotta a torockószentgyörgyi belső ember afiait, hogy az ifjuság vallás-erkölcsi nevelésére nagyobb gondot forditsanak, mert magaviseletük ellen panasz merült fel.

Küküllőköri egyházkörben az egyébként élénk és buzgó vallásos élet összhangját zavarja *a bethlenszentmiklósi* egyházközségben duló papellenes és mellettes pártoskodás, ami válságos lehet az egyházközségre. Sajnálatos, hogy a külömben vallásos buzgóságukról ismert *magyarsárosi* hiveink körében a templomi ülőhelyek kérdése egyenetlenséget támasztott. E. K. Tanács adatokat kért be a kérdés megoldására.

Marosi egyházkörben felekezeti iskoláinkat az esp. vizsgálattal kapcsolatosan K. Nagy Árpád f. ü. gondnok, Lőrinczy Miklós tanitó, nev. ü. biz. tag kiséretében szakszerüen megvizsgálták. Reméljük a jelentés az év-végi iskolai jelentésekkel együtt fel fog érkezni. Ez egyházköri jelentéssel kapcsolatban E. K. Tanács kimondotta, hogy jövőben a leányegyházközségeknek nemcsak a számadása küldendő be, hanem a vallás-erkölcsi állapotokról is jelentés teendő.

Udvarhelyi egyházkörben megnyugvással vette tudomásul E. K. T., hogy vargyasi és homoródszentpáli egyházközségeinkben

a rend és béke helyreállt, a szenvedélyek lecsillapultak és a törvény tisztelete győzött. Ez mindig kívánatos volt, de a mai világban különösen az. Elismeréssel emlékezett meg E. K. T. azokról a kegyes adományokról, melyek ez egyházkörben különösképen nagy számban tétettek. A vizsg. szék ajánlatára köszönetet mondott Bálint Balázs kénosi énekvezér tanitónak a kiváló és szép sikerü egyh. énektanitásért.

Felsőfehéri egyházkör három egyházközségében Datk-, Alsórákos- és Olthévizen a férfiak és az ifjuság körében nagy hanyatlás van a vallásos élet-templomlátogatás tekintetében. Sajnos, hogy még a prezsbiterek körében is ez az eset. E. K. Tanács szigoru vizsgálatra utasitotta az egyházkör vezetőségét, a bajok továbbterjedése megakadályozására. Reméljük, hogy mielőbb jobb hireket fogunk hallani. Megnyugvással vette tudomásul E. K. T., hogy nagyszebeni egyházközségünkben a gyakoribb papi látogatás lehetősége folytán, élénkebb egyházi élet indult meg.

Háromszéki egyházkör vizsgálat jelentéséből örömmel vette tudomásul, hogy a vallásos élet, templomlátogatás terén fokozodó buzgóság volt észrevehető brassói, kökösi, szentiványlaborfalvi és más egyházközségeinkben is. Szomoru kivételt képez e tekintetben a *bölöni* egyházközségünk, hol a lélekszámhoz arányitva nagyon kevés a templomlátogatók száma 1800—2000-ből 100—120—200! Belső surlódások, viszálykodások miatt az egyleti élet is szünetel. Az egyházkör vezetősége a szükséges orvoslások megtételére felhivatott. E. K. Tanács köszönetet mondott Farkas József sepsiszentkirályi ig. tanitó urnak, ki, más vallásu létére is, önkéntes buzgóságból unitárius egyh. énekeinket az iskolás gyermekeknek tanitotta. E. K. Tanács elismerő köszönetet mondott Dr. Szentiványi Gábor köri f. ü. gondnok urnak agilis munkásságáért, hogy csaknem minden egyh. község vizsgálatán részt vett. Sajnálatos jelenségként van felemlitve az esp. vizsgálat jegyzőkönyvében, hogy a három magyar felekezethez tartozó *sepsiköröspataki* egyházközségben a pünkösti előtti hetekben egy r. kath. Ferencz-rendi barát a protestánsokat becsmérlő sorozatos prédikációkat tartott, ami nagy visszatetszést szült. Ilyenek a régi időkben sem voltak kívánatosak, de a mai kisebbségi helyzetünkben valósággal elitélendő eljárás, mert nekünk békességre, összetartásra van szükségünk.

Az 1931. évre szóló költségvetést véglegesen nem tudta megállapitani E. K. T., mivel a nagy összegü deficit elenyésztetése, illetve redukálása végett visszaadta átdolgozásra a pénzügyi bizottságnak.

A székelykereszturi főgimnázium 1931—32. évi költségelőirányzatát elfogadta, illetve az alsó tagozat költségeinek fedezésére a „Közalap" hozzájárulását megállapitotta.

Az E. K. T. megbotránkozással vette tudomásul, hogy Kádár Balázs volt felekezeti tanitó neve alatt bünügyi feljelentés tétetett egyházunk főpásztora és egyik főgondnoka ellen.

Dr. Pázsint Mihály volt széplaki lelkésznek 1931 febr. 1-től engedélyezte nyugdijilletményei kiutalását. Köszönettel tudomásul vette, hogy Dr. Ferencz József és testvérei s sógornői együttesen

40,000 leus alapitványt tettek egyházunk közszükségeinek fedezésére „kilyéni Ferencz József és neje kissolymosi Gyergyay Anna“ alapitvány cimen, továbbá Balázs András esperes és neje 3000 leus alapitványt tettek a theol. akad. részére; Vajda Béláné urnő a haranglábi egyházközségünkben tett 1000 leus alapitványt.

Az Unitárius Leányotthon előljáróságának felterjesztésére engedélyt adott a szabályzat oly módon való változtatására, hogy a növendékek létszámát 10-el növelhetik és egyetemi hallgatónők is felvehetők az intézetbe.

Osváth Árpád egyh. tanácsos által, a Szervezeti törvény modositások tárgyában beadott inditványra ugy határozott, hogy miután e tárgyban több inditvány és módositó javaslat érkezett be, de a vallásügyi törvény 51 §-a szerint, az ehez megjelenő végrehajtási utasitás alapján, a megjelenéstől számitott egy éven belül egyházi szervezeti törvényünknek ugy is átdolgozásra kell kerülnie, ezért az inditvány tárgyalását akkorra halasztja.

A székelykereszturi Földmives iskola 1931—32 évi beinditása ügyében megtette az előkészületeket és szükséges intézkedéseket.

Iklandi egyházközségnek engedélyezte uj papi ház épitését. A vargyasi egyházközség közgyülésének a papi és énekvezér fakepe tárgyában hozott határozatát jóváhagyta.

Egyházunk sulyos anyagi helyzete miatt az „iskola-látogatói“ intézmény beállitását elhalasztotta, azonban a köri nev. ügyi bizottságokat intenzivebb munkára hivta fel.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári unitárius kollégium főgimnáziumába az elmult iskolai évben beiratkozott 204 tanuló, ebből unitárius 149. Az elért tanulmányi eredmény minden tekintetben kielégitő. A vizsgálatra állott és osztályozott 197 tanuló közül javitó vizsgálatra utasittatott 30 (15·23%), osztályismétlésre bukott 15 (7·62%). Összesen bukott 45 (22·84%), sikerrel vizsgázott 152 (77·16%). A legjobb osztályok a II. és VII. osztályok voltak, amelyekben nem kapott elégtelen osztályzatot senki. Kitüntetéssel lépett felsőbb osztályba 21, dicsérettel 14 tanuló. Az egész intézet 6 legjobb tanulója: 1. Ifj. Nagy Zoltán VI. o. t (9·48), 2. Márkos András I. és Tövisi József II. (9·47), 3. Papp Domokos II. (9·46), 4. Márkos Jenő IV. és Raffaj András IV. (9·43). A juniusban tartott IV. osztályba való felvételi vizsgálatra állott 18 tanuló közül sikerrel vizsgázott 15 (83·33%). A baccalaureátusi vizsgálatra jelentkezett 8 régi és 14 uj kandidátus. A régiek közül sikerrel vizsgázott 5 (62·50%), az ujak közül pedig 10 (71·43%).

A jövő iskolai évre a beiratások és szeptemberi vizsgálatok időpontjára nézve a mult évi törvényes rendelkezések az irányadók. Ha a nyár folyamán más rendelkezések érkeznének, hirlapok utján adja tudomására az érdekelteknek az igazgatóság. Eszerint a be-

iratások ideje azok részére, akiknek nem kell javító, vagy felvételi vizsgálatot tenni, aug. 25—31. A vidéki tanulóknál, hogy a kétszeres utazási költséget megtakaritsák, ettől eltekint az igazgatóság és elfogad beiratásokat szept. 13-ig. A javító vizsgálatok szeptember 1—5, a IV. osztályba való felvételi vizsgálatok szept. 5—10 napjain lesznek. A javító vizsgát tett tanulók szept. 6—8, a IV. o.-ba való felvételi vizsgán átment tanulók szept. 11—12 napjain iratkoznak be. A beiratkozási kérvényminták az igazgatói irodában állittatnak ki. Az uj tanulók a következő okmányokat nyujtsák be a beiratkozás alkalmával: 1. Állami anyakönyvi kivonat; 2. Lelkészi keresztlevél; 3. Állampolgársági bizonyitvány; 4. Iskolai bizonyitvány; 5. Ujraoltási bizonyitvány. Az iskolai év szept. 15-én nyilik meg.

Azok a tanulók, akik más középiskolából óhajtanak átlépni, az elvégzett osztályok mindenikéről iskolai bizonyitványt kötelesek felmutatni.

Jó magaviseletü, jó tanuló, szegénysorsu unitárius tanulókat az intézet a jövő iskolai évben is — anyagi erejéhez mérten — segélyezni fog.

A székelykereszturi unitárius főgimnáziumba a lefolyt iskolai évben beiratkozott 147 tanuló, ebből unitárius 96. Az osztályvizsgálatok utáni tanulmányi eredmény minden tekintetben kielégitő. Osztályoztatott 145 tanuló, előlépőnek minősült 110 (75·87%), javító vizsgálatra utasittatott 26 (17·93%), ismétlőnek maradt 9 (6·20%). Összesen bukott 35 (24·13%). A legjobb eredmény az V., a leggyengébb a VI. oszt.-ban volt. A dicséretes fokot legtöbben az I. osztályban érték el, ahol 25 tanuló közül 11-nek 7·50-en felül van az általános osztályzata. A juniusban tartott IV. osztályos felvételi vizsgálatra jelentkezett 15 tanuló, sikerrel vizsgázott 13 (86.67%). A baccalaureátusi vizsgálatra jelentkezett összesen 17 tanuló, akik közül sikeresen vizsgázott 4, kik közül 1 régi és 3 uj (23·53%). A gyenge eredményt főként az okozta, hogy a módositott törvény szerint természetrajzból is románul kérdezték a tanulókat, habár e tárgyat egész középiskolai tanulmányuk ideje alatt anyanyelvükön tanulták. E nehézség egyébiránt általános volt és sulyát érezték tanulóink a kolozsvári bizottságnál is.

„Korcsma helyett a templomba". A folytonos nyári munkában kifáradt kisadorjáni hiveink a saját maguk épülésére és a vallásos élet fejlesztésére julius hó 19-én délután a kistemplomukban egy igen kedves vallásos délutánt rendeztek. A templomban megjelent ifjak és öregek nagy száma bizonyitotta és példázza azt, hogy a jól és helyesen nevelt és vezetett hivek, amikor arra mód és alkalom van, inkább mennek még az ünnepi délutánokon is a templomba, mint a korcsmába. Fekete József lévita-tanitó afia szép, jó és találó megnyitója, ifj. Lőrinczi Miklós és Bustya Sándor végzett tanulók kellemes éneke és a hét iskolás gyermek alkalmas szavalása külön-külön, de összesen is nagyban és sokat emelték az összejövetel ünnepélyességét. Ifj. *Ekárt Andor* lelkész afia a Jóel próféta II/28 verse alapján tartott alkalmi beszédével a szenvedésben vi-

gasztalást, az elhagyatottságban pedig reményt osztogatott, bizalomra és kitartásra buzditott. De mindennél talán megnyugtatóbb az a válasz, amelyet a szülők és gyermekeik egyöntetüen adtak *Lőrinczi Miklós* tanitó afiának a „Szülők és gyermekeik“ c. előadására. Megállapitva és megmondva azt, hogy Kisadorjánban a szülők kötelességtudók, gyermekeik pedig engedelmesek és jók. — Bár mindenütt igy lenne. Szép délután, jó emlékek e meghasonlott világban. Illesse ezért dicséret Fekete József lévita-tanitó afiát. L. M.

Értesités. A firtosváraljának 3 évenként szokásos találkozója ez évben esedékes lévén, idejéül aug. *23-ika* van megállapitva. Erről az érdekelteket ez uton is értesitem — felkérvén a megjelenésre. A régebbi találkozások kedves emléke inditson utra a megjelölt napon, azon reménységgel, hogy a mostani nehéz időben is kedves leszen a szülőföld és otthoni véreink látása s hogy ez ujabb találkozás is ujabb kedves emlékekkel gazdagitandja majd sziveinket. Kér és hiv Pál Ferenc.

Sz. 593/1931.

U. P.

Pályázati hirdetés.

Pályázatot hirdetek a magyarsárosi unitárius felekezeti elemi iskolánál miniszteri engedélyezés folytán az 1931/32. tanév kezdetével szervezendő II. tanerői állásra, mely állás tanitónővel töltendő be. Pályázni szándékozók pályázati kérvényeiket képesitő okmányaikkal és egyéb szükséges mellékletekkel folyó évi augusztus 12-ig küldjék be Gvidó Béla esperes afiához Dicsőszentmártonba. Az állás javadalma az egyházi főhatóság által megállapitandó kezdő-tanitónői fizetés.

Kolozsvárt, 1931 julius 27.

Püspök helyett:
Dr. Varga Béla,
főjegyző.

Gyermekvilág.

A meglőtt veréb meséje.

Irta: *Filep Andor.*

Öcsikének aranysárga haja volt, fitos orra és kék szemei. Persze, ti azt gondoljátok, hogy az arca olyan fehér volt, mint a tej és csak a közepén mosolygott elő egy kis pirosság, mintahogy rátok mosolyogna a szép fehér tejbe hullott piros rózsaszirom.

Öcsike boldog volna, ha tudná, hogy ilyen szépet gondoltok róla, és ha én megmondanám neki, hogy tudja, egész nap egyebet sem csinálna, csak mind mozsdana, hogy ilyen szép legyen.

Ilyen meleg nyárban, azt hiszem ti is szivesen mozsdanátok egész nap, ha anyukátok engedné.

Látjátok, Öcsike még fürdeni sem akart menni; a reggelijét, ebédjét, az uzsonáját is épen csakhogy bekapta és szaladt a kertbe. Madarat akart lőni.

Én mondtam neki, hogy inkább célba lőjjön, megcsináltam a céltáblát is, de ő feléje se ment.

„A céltábla nem tud repülni“ — mondta.

S az öreg céltábla szinte sirt mikor látta, hogy a madarak, hogy repülnek el Öcsike lövései után.

Én annak örvendtem, hogy Öcsike nem találta el a madarakat, de busultam, hogy a madarak elmennek és többet nem jönnek viszsza. Az egyik szemem kacagott, a másik sirt. És csakhamar a kacagó szemem is elkezdett sirni. Mert amikor a madarak elmentek, a kertünk nem maradt üresen.

„Vig élet van itt!“ zümmögték a cserebogarak és mindenünnen rátelepedtek a fák leveleire. Egy zöld kalapos hernyó is előmerészkedett valahonnan és átkiabált büszkén a szomszéd kertek hernyóihoz: „Ide jőjjetek, itt izletesebb a levél.“ És zöld, piros, sárga-fekete ruhás vendégek másztak és araszoltak a faderekakon, hogy a cserebogaraktól üresen hagyott helyeket elfoglalják. „A fecskék is elmennek!“ sietett megjegyezni egy kék potrohu légy és örömében jót csipett az arcomon.

„Ó drága barackfáim, szilvafáim, almafáim, körtefáim, mi lesz belőlem, ha ezek megeszik a leveleiteket!“ obégattam és sietve felmásztam a ház tetejére, hogy a kéményben lakó fülesbagolytól tanácsot kérjek.

„Bölcs fülesbagoly“, — szólitottam meg mély tisztelettel, „Öcsike elkergette a kertből a madarakat s a bogarak és a hernyók mind megeszik a fák leveleit. „Azért jöttem, hogy tanácsot kérjek tőled.“ A fülesbagoly elrendezte frakkját és megigazitotta a pápaszemét; aztán minden habozás nélkül felelt: „Nem szeretem, hogyha lövöldözik a madarakat, de azt se szeretem, ha a gyereket megverik, mert akkor sirnak és én nem tudok tőlük aludni. Az alvás pedig, mint tudjuk, legfőbb táplálékunk az élet lakomáján“.

„Elvegyem a flobertet Öcsikétől?“ szóltam bele a beszédjébe, mert eszembe jutott, hogy ha sokáig beszél, sok levelet megehetnek a hernyók és a cserebogarak.

„Az öregek beszédébe ne szólj bele!“ dorgált meg szigoruan a fülesbagoly. „Különben, ha jól meggondolom“, folytatta a tanácsadást, „a verebek zavarják legjobban az álmaimat és én nem bánom, ha Öcsike lőni fogja a verebeket“.

„Miau“ — helyeselt neki a cica a padlás-ablakból s mikor a fülesbagoly odanézett, mégegyszer elmondotta, hogy miau, mert arra gondolt hogy majd ő eszi meg az Öcsike meglőtt verebeit.

„Ó bölcs fülesbagoly“, kérdeztem ismét, „de mi legyen a falevelekkel?“ „Mi közöm nekem a falevelekhez? Öcsike lődözze csak a verebeket“, ripakodott rám és hátat forditva ismét szunyókálni kezdett a fülesbagoly. Elkergetném a kéményből, gondoltam, de akkor kitől kérjek tanácsot?

Tele hintettem hát az udvart buzaszemekkel, hogy gyüljenek össze a verebek. Öcsike megbujt az ajtó mögé és közéjük lőtt, amikor sokan voltak.

Egyiket eltalálta. Az alsó csőrét lőtte el. A madár repdesni kezdett és szeretett volna életében még utolsót csiripelni, de a szájából kiömlő vér belefolyt a torkába. Nem tudott csiripelni és azután nem tudott szuszogni sem. A szárnyai mind lassabban vertek, lezuhant a földre. Meghalt.

Öcsike eldobta a puskát. Szeretett volna odamenni a verébhez, hogy kezébe vegye, megsimogassa, csőrét helyre tegye, a vért lemossa róla, megetesse tiszta buzával, betakarja fehér takaróval. De mielőtt Öcsike egyet is lépett volna, a farakás mögül előugrott a macska és elkapta a meglőtt verebet.

Öcsike bement a szobába és sirt.

Én vettem a flobertet és elkergettem a kéményből a vén fülesbagolyt. A verebek utánna repültek és jól megtépdesték a frakkja szárnyát.

Aztán vettem a céltáblát, a hátára ráirtam: „Cserebogaraknak és hernyóknak a kertben tartózkodni tilos!“ és ráakasztottam egy fára a kertben“.

Aztán lefeküdtem a legnagyobb almafa alá és álmodtam egy kis fiucskáról, aki kezéből etette a madarakat és az arca olyan fehér volt, mint a tej, csak a közepéből mosolygott rám egy kis pirosság, mintahogy rátok mosolyogna a szép fehér tejbe hullott piros rózsaszirom.

Irodalom.

Szentmártoni Kálmán kereszturi tanár afiának Heraklides Jakabról irott munkáját — mint értesülünk — a berlini Ungarische Jahrbücher megbizásából Dr. Szalai Béla részletesen ismertette ugyanannak a folyóiratnak a hasábjain. Ritka eset, hogy iróinkról minden külön protekció és közvetités nélkül Berlinben is tudomást szerezzenek, miért is szerzőnek melegen gratulálunk.

Dr. Ferenczi Sándor: *A madarak öregkortól eltérő tollszinezete atavisztikus jelenség-e, avagy a környezet hatásának tulajdonitandó?* Négy avigeográfiai térképpel, két fényképpel és két szines melléklettel. Doktori értekezés a szegedi M. Kir. Tudományegyetem mathematikai és természettudományi karához benyujtva. 1931.

Midőn fenti doktori értekezésnek nyomtatásban való megjelenéséről örömmel értesitjük olvasóinkat, egyuttal azt is hozzáfüzzük, hogy Ferenczi Sándor a doktorátust „magna cum laude“ megszerezte. E munka részletes ismertetését, sajnos, szakértelmünk hijján és lapunknak céljára és terjedelmére való tekintettel, mellőznünk kell. Szerzőnek azonban, ki kolozsvári kollégiumunk tanára, ez uton is melegen gratulálunk. Sz. I. S.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 1000 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17